

НАРЕДБА № 34 ОТ 24 НОЕМВРИ 2003 Г. ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КВАЛИФИКАЦИЯ ПО ПРОФЕСИЯ "ИНСТРУКТОР ЗА ОБУЧЕНИЕ НА ВОДАЧИ НА МОТОРНИ ПРЕВОЗНИ СРЕДСТВА"

*ИЗДАДЕНА ОТ МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И
НАУКАТА*

Обн. ДВ. бр.20 от 12 Март 2004г.

Раздел I.

Общи положения

Чл. 1. С тази наредба се определя държавното образователно изискване (ДОИ) за придобиване на квалификация по професия 840040 "Инструктор за обучение на водачи на моторни превозни средства" от област на образование "Транспорт" и професионално направление 840 "Транспортни услуги" съгласно Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6, ал. 1 от Закона за професионалното образование и обучение.

Чл. 2. Държавното образователно изискване за придобиване на квалификация по професия 840040 "Инструктор за обучение на водачи на моторни превозни средства" съгласно приложението към тази наредба определя изискванията за придобиване на четвърта степен на професионална квалификация за специалността 8400401 "Обучение на водачи на МПС".

Чл. 3. (1) Въз основа на ДОИ по чл. 1 и рамковите програми по чл. 10, ал. 3 от Закона за професионалното образование и обучение се разработват учебен план и учебни програми за обучението по съответната специалност по чл. 2.

(2) Документацията по ал. 1 за професионално образование се разработва от Министерството на образованието и науката, а за професионално обучение - от обучаващата институция.

Раздел II.

Съдържание на държавното образователно изискване

Чл. 4. (1) С ДОИ по чл. 1 се определя равнището на задължителната професионална подготовка в края на обучението по професията, което гарантира на обучаемия възможност за упражняване на професията "Инструктор за обучение на водачи на МПС".

(2) Държавното образователно изискване за придобиване на квалификация по професия "Инструктор за обучение на водачи на моторни превозни средства" определя общата, отрасловата и специфичната задължителна професионална подготовка за професията, както и задължителната чуждоезикова подготовка по професията и избираемата подготовка.

(3) Съдържанието на всеки вид задължителна професионална подготовка по ал. 2 включва:

1. необходимите професионални компетенции (знания, умения и професионално-личностни качества);
2. тематичните области, от които се формира съдържанието на учебните предмети/модули.

Чл. 5. С ДОИ по чл.1 се определят и входящото образователно равнище, изискванията към здравословното състояние на кандидатите за обучение, профилът на професията, целите на обучението, оценяването по време и при завършване на обучението, удостоверяването на придобитата професионална квалификация, необходимата материална база.

Преходни и Заключителни разпоредби

§ 1. Учебните планове и програми по чл. 3, ал. 1 за професионално образование се прилагат от учебната 2004/2005 г., а за професионално обучение - от влизането в сила на тази наредба.

§ 2. Лицата, които са приети за обучение до учебната 2003/2004 г. включително по специалности и професии от професионалното направление "Транспорт" от Списъка за специалностите и професиите за професионалните училища на МОНК от 1993 г., се обучават и завършват обучението си по учебните планове и учебните програми, които са действали при постъпването им.

§ 3. Указания по прилагането на тази наредба се дават от министъра на образованието и науката.

§ 4. Тази наредба се издава на основание чл. 17, т. 3 във връзка с чл. 16, т. 7 от Закона за народната просвета.

§ 5. Наредбата влиза в сила от деня на обнародването ѝ в "Държавен вестник".

Приложение към чл. 2

Държавно образователно изискване за придобиване на квалификация по професията "Инструктор за обучение на водачи на моторни превозни средства"

Професионално направление:

840	Транспортни услуги
-----	--------------------

Наименование на професията:

840040	Инструктор за обучение на водачи на моторни превозни средства
--------	---

1. Входни характеристики

1.1. Степен на професионална квалификация и входящо образователно равнище

В табл. 1 са представени специалността, включена в професията "Инструктор за обучение на водачи на МПС" съгласно Списъка на професиите за професионално образование и обучение (2001), и входящото минимално образователно равнище за придобиване на съответната степен на професионална квалификация.

Таблица 1

Специалност		Степен на професионална квалификация	Минимално входящо образователно равнище
8400401	Обучение за водачи на МПС	четвърта	Завършено средно образование

1.2. Други изисквания към кандидатите за обучение по професията "Инструктор за обучение на водачи на МПС" (табл. № 2)

Таблица 2

Входяща професионална правоспособност:

За кат. "М"	- да притежава правоспособност за управление на МПС от кат. "А" или кат. "В"
За кат. "А1" и "А"	- да притежава правоспособност за управление на МПС от кат. "А"
За кат. "В1", "В", "С1" и "С"	- да притежава правоспособност за управление на МПС от кат. "С"
За кат. "D1", "D"	- да притежава правоспособност за управление на МПС от кат. "D"
За кат. "В+Е", "С1+Е" и "С+Е"	- да притежава правоспособност за управление на МПС от кат. "С+Е"
За кат. "D1+Е" и "D+Е"	- да притежава правоспособност за управление на МПС от кат. "D +Е"
За кат. "Ткт"	- да притежава правоспособност за управление на МПС от кат. "С"
За кат. "Ттб"	- да притежава правоспособност за управление на МПС от кат. "Ттб" и кат. "С"
За кат. "Ттм"	- да притежава правоспособност за управление на МПС от кат.

Други входящи изисквания към кандидата за обучение:

- да е придобил правоспособност за управление на МПС най-малко 5 години преди датата на кандидатстване;
- да не е наказван с "лишаване от право да управлява МПС" или да са изминали най-малко 3 години от налагане на наказанието;
- да не е осъждан за умишлено престъпление от общ характер.

1.3. Изисквания към здравословното състояние на кандидатите за обучение

Кандидатът за обучение трябва да бъде физически здрав, психически устойчив, с нормален слух и обоняние, нормално (или коригирано) зрение и нормално цветоусещане, т.е. годен да упражнява професията "Инструктор за обучение на водачи на МПС", което се удостоверява с медицинско свидетелство, доказващо, че тази професия не му е противопоказна (чл. 14 ЗПОО).

Когато по време на обучението се установи, че кандидатът не отговаря на изискванията за физическа годност за съответната категория, обучаваният трябва да се яви на нов медицински преглед. Ако при повторния преглед се установи противопоказно за професията заболяване, обучението се прекратява.

2. Профил на професията

2.1. Дейности, предмети и средства на труда и професионални компетенции по специалности

Основните характеристики на профила на професията, диференцирани по специалности, са представени в табл. 3.

Таблица 3

№	Описание на трудовите дейности (задачи)	Предмети и средства на труда	Професионални компетенции		
			знания за	умения за	професионално-личностни качества
1	2	3	4	5	6
Специалност 8400401 "Обучение на водачи на МПС"					
1.	<p>А. Дейности за теоретично обучение:</p> <p>1. Планира и организира учебен процес;</p> <p>2. Познава, разбира и ползва учебна документация;</p> <p>3. Подбира и прилага подходящи методи, средства, учебни материали и инструментариум;</p> <p>4. Подготвя учебния кабинет за работа;</p> <p>5. Организира и контролира самостоятелната работа на курсистите по теория;</p> <p>6. Организира, управлява и контролира познавателната дейност на курсистите;</p> <p>7. Оценява резултатите от подготовката на обучаваните;</p>	<p>Материали:</p> <ul style="list-style-type: none"> - учебна документация; - учебна литература; - дидактически материали (помагала, каталози, макети, схеми, видеофилми, слайдове, диапозитиви, програмни продукти и др.); - образци на документи <p>относно управлението на МПС.</p> <p>Средства на труда:</p> <ul style="list-style-type: none"> - учебна дъска; - магнитна дъска; - шрайбпроектор; - аспектомат; - видеомагнетофон; - компютър; - учебно МПС; - автотренажор; 	<ul style="list-style-type: none"> - системи за обучение; - модели за обучение; - таксономия и таксономията на Блум; - избор на учебно съдържание за обучението по теория и практика; - принципи на обучение; - методи и средства за обучение; - организационни форми за обучение; - проблемно обучение, програмирано обучение; - методи за контрол и оценка; - учебен процес; - методи на научно-педагогическите изследвания и експериментално-приложна дейност; - видове уроци; - дидактика като 	<ul style="list-style-type: none"> - планиране, организиране и провеждане на процеса на обучение в съответствие с основните цели и закономерности; - подбор и приложение на съвременни активни методи за обучение, стимулиране и контрол; - подбор на целесъобразни структури на урока в съответствие с целите и съдържанието на обучение по теория; - приложение на традиционни модели и системи за обучение в съответствие с иновациите в педагогическата теория и практика; - приложение на 	<p>Общи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - комуникативност; - коректност и такт; - отговорност; - умения за вземане на решения; - добра памет; - работа в екип; - възискателност; - търпение и упоритост; - издръжливост на напрегната работа и стрес; - планиране и организиране на дейността; - съобразителност; - логическо мислене; <p>Специфични:</p> <ul style="list-style-type: none"> - наблюдателност и концентрация на вниманието; - бързина и точност на сетивно-моторната

<p>Дейности за практическо обучение: 8. Планира, организи-</p>		<p>система; - характеристики на нравственото и естетическото възпитание;</p>	<p>индивидуален подход в обучението, съобразен с психо-физиологическите особености</p>	<p>реакция; - чувство за разстояние и скорост;</p>
<p>ра и провежда обучението по практика; 9. Подготвя учебната</p>	<p>- учебна площадка (или учебен полигон); - лични предпазни</p>	<p>- понятия на педагогическата психология;</p>	<p>на обучаваните; - организиране на разнообразните видове</p>	<p>- способност за бърза адаптация "светло"- "тъмно";</p>
<p>площадка (полигон) за работа;</p>	<p>средства</p>	<p>- различни</p>	<p>самостоятелна работа;</p>	<p>- прогностично мислене;</p>
<p>10. Подготвя учебното МПС за работа;</p>	<p>Нормативни актове:</p>	<p>психологически теории за учене;</p>	<p>- реализиране на конкретни възпитателни и развиващи задачи в обучението чрез</p>	<p>- пространствена представа и въобра- жение;</p>
<p>11. Обяснява устройството на основните възли на МПС;</p>	<p>- Кодекс на труда; - ЗДвП; - Търговски закон;</p>	<p>- различни познавателни процеси;</p>	<p>прилагане на целесъобразни методи, похвати и средства;</p>	<p>- технически усет и способност;</p>
<p>12. Демонстрира извършването на основните операции по техническото</p>	<p>- Закон за счетоводството;</p>	<p>- характеристики на психологията на личността;</p>	<p>- поставяне акцент върху възпитанието и</p>	<p>- добри обноси и външен вид.</p>
<p>обслужване на МПС; 13. Контролира управ- лението на МПС от мястото на ин-</p>	<p>- Данъчно-процесуален кодекс; - Закон за облагане доходите на физическите лица.</p>	<p>- психологически проблеми на личността; - различни типове личности;</p>	<p>развитието на обучаваните с цел формиране на безопасно (неагресивно) поведение;</p>	
<p>структора.</p>		<p>- различни видове темпе- раменти на личността;</p>	<p>- подбор на процедури за обучение в зависимост от различните видове темпераменти на обучаваните;</p>	
		<p>- комбиниран урок; - урок за нови знания и други видове уроци; - формална и неформална структура на</p>		

<p>учебното съдържание на дисциплините; - методи за генериране на познавателни задачи и тяхното адаптиране към обучаваните според равнището на подготовка и възможности;</p> <hr/> <p>- аудио-визуални средства в обучението; - информационни технологии в обучението; - дидактически материали; - технически средства за обучение; - дистанционно обучение; - модели за обучение; - входящ контрол; - текущ контрол; - краен контрол; - целеполагане; - индивидуален план; - психологически теории за учене; - дидактически тест; - точкови и бални скали за оценка;</p> <hr/> <p>- предназначението,</p>	<p>- подбор на процедури за възпитание на <u>безопасно поведение;</u></p> <hr/> <p>- методическо разработване на отделните теми от учебната</p> <p>програма на дисциплината; - разработване или конструиране на дидактически тестове; - подбор и адаптиране на учебното съдържание към потребностите и възможностите на обучаваните; - подготовка и използване на средства за онагледяване на учебното съдържание; - подготовка и използване на модели и задания за практическа работа; - демонстриране и обясняване на процесите и явленията, свързани с безопасното управление на МПС;</p>
--	---

разположението и принципа на действие на основните агрегати, възли и системи на МПС;
- задължителни операции от техническото обслужване на МПС;
- основни правила за осигуряване на безопасни условия на обучение и труд при различните пътни условия;
- работно място на водача и системите за управление на МПС;
- за икономично и екологично управление на МПС;
- за средства за противопожарна и аварийна безопасност;

- планиране, подготовка и организиране практическата работа на обучаваните под формата на задачи;

- описване крайните резултати, които трябва да постигне обучаемият след завършването на обучението за водач на МПС;
- дефиниране целите на обучението активно (операционално);
- конкретизиране целите на обучение за всяко занятие по теория и практика;
- определяне входното ниво на всеки обучаем;
- разработване на индивидуален план за всеки обучаем;
- използване на готови програми за обучение, подпомагано с компютър;
- организиране на познавателната дейност на обучаваните;
- провеждане на

				<p>входящ, текущ и краен контрол;</p> <ul style="list-style-type: none"> - използване на шрайбпроектор, аспектомат, видео, компютър за онагледяване на обучението; - използване на мултимедийни системи за обучение; - демонстриране работата с основните агрегати, възли и системи на МПС; <hr/> <ul style="list-style-type: none"> - демонстриране на задължителните основни операции от техническото обслужване на МПС; 	
2.	<p>Дейности по управление и финанси:</p> <p>1. Води необходимата документация в съответствие със законовите разпоредби;</p> <p>2. Управлява материални и финансови средства;</p> <p>3. Подготвя необходимата документация за</p>	<p>Касов апарат</p> <p>Компютърна система, софтуер</p> <p>Консумативи, материали и документация</p> <p>Законови и нормативни документи</p> <p>Образци, формуляри, бланки</p>	<ul style="list-style-type: none"> - нормативни актове, свързани с дейността; - съдържание на договорите; - приходи и разходи на фирмата; - особености на пазара на този тип услуга и участващите в него субекти (клиенти, конкуренти, партньори) - управление на 	<ul style="list-style-type: none"> - ползване на нормативни актове, свързани с дейността; - попълване на договори; - планиране на приходите и разходите на фирмата; - ценообразуване на стоки и услуги; - изготвяне на клиентски спецификации и оферти; 	<ul style="list-style-type: none"> - отговорност; - комуникативност; - лоялност; - коректност

явяване на курсистите
на изпит за
придобиване на
правоспособност за
управление на МПС.

персонал;
- управление на
финансови средства и
счетоводна отчетност

- управление на
продажбите;
- попълване на първични
счетоводни документи;
- изготвяне на
документи за Държавно
обществено осигуряване
и здравно осигуряване;
- проучване
възможностите на
пазара на труда;
- организация на
рекламната дейност на
фирмата;
- правилно водене и
съхраняване на
необходимата
документация;

3.	<p>Спазва изискванията за:</p> <p>1. Безопасност на движението по пътищата</p> <p>2. Осигуряване на здравословни и безопасни условия на обучение и труд;</p> <p>3. Противопожарна и аварийна безопасност.</p>	<p>Учебно МПС</p> <p>Лични предпазни средства</p> <p>Средства за пожарна и аварийна безопасност</p> <p>ЗДВП</p>	<p>- видове превозни средства;</p> <p>- видове участници в движението;</p> <p>- средства за регулиране на движението;</p> <p>- правила за регулиране на движението;</p> <p>- факторите, които оказват влияние върху поведението на водачите;</p> <p>- задълженията и</p>	<p>- подготовка на МПС за безопасно управление;</p> <p>- безопасно управление на МПС при различни пътни условия.</p> <p>- вземане на правилни решения при различни пътно-транспортни ситуации;</p> <p>- формиране на правилно поведение при</p>
----	---	---	--	---

отговорностите на водачите; - правила за поведение на водача при ПТП; - реда за документиране на произшествието;	ПТП; - попълване на необходимите документи при ПТП;
- правила за осигуряване на здравословни и безопасни условия на обучение и труд; - правила за противопожарна и аварийна безопасност; - правилно ползване на средства за пожарна и аварийна безопасност; - икономично и екологично управление на МПС.	- спазване на правилата за здравословни и безопасни условия на обучение и труд; - спазване на правилата за противопожарна и аварийна безопасност; - правилно ползване на средства за пожарна и аварийна безопасност; - икономично и екологично управление на МПС.

2.2. Тенденции в развитието на професионалното направление

Професионалното направление "Транспортни услуги" е едно от най-динамично развиващите.

Местоположението на Република България, предстоящото приемане на страната в Европейския съюз и НАТО, очакваното повишаване на стандарта на живот предопределят по-нататъшното нарастване на транспортните потоци и разширяване на пътната мрежа. Тези фактори са предпоставка всеки гражданин да желае да придобие знания и умения за управление на МПС.

Тенденциите в развитието на професионалното направление са:

- необходимост от обучение на висококвалифицирани и отговорни пред обществото специалисти;
- непрекъсната квалификация на обучаващите водачи на МПС в съответствие с интензивното развитие на транспортните услуги.

2.3. Възможности за професионална реализация

Придобилите четвърта степен на професионална квалификация по професията "Инструктор за обучение на водачи на МПС" имат възможности за професионална реализация като:

- инструктор в обучаваща институция за подготовката на водачи на МПС;
- организатори по осигуряването на безопасността на движението в транспортни фирми;
- учители в професионални гимназии и училища при условие, че притежават образователно-квалификационна степен "специалист по...", "бакалавър" или "магистър" и педагогическа правоспособност.

2.4. Възможности за повишаване на професионалната квалификация

След придобиване на четвърта степен на професионална квалификация по професията "Инструктор за обучение на водачи на МПС" обучаваният има право да се обучава и за придобиване на професионална квалификация за провеждане на изпити на кандидати за водачи на МПС.

3. Цели на обучението

Основната цел на обучението е придобиването на теоретични знания, практически умения, управленческа подготовка и развиването на личностни и професионални качества за изпълнение на типични трудови дейности, свързани с организацията и провеждането на обучение на кандидати за придобиване на правоспособност за управление на МПС.

3.1. Подцели за формиране на ключови компетенции при обучението по общата задължителна професионална подготовка - единна за всички професионални направления

3.1.1. Здравословно и безопасно упражняване на изучаваната професия и опазване на околната среда.

След завършване на обучението по специалността обучаваният трябва да:

- познава и използва личните предпазни средства;
- знае и прилага основните правила за безопасна работа на работното място, не замърсява с работата си околната среда;
- знае възможните опасни ситуации в процеса на трудовата дейност за професията; основните правила за безопасна работа на работното място (учебния кабинет, учебното МПС, учебния полигон (площадка) и на пътя);
- разбира необходимостта от вземане на превантивни мерки за опазване на здравето на обучаващите, участниците в движението и защита на околната среда;
- прилага знанията, свързани с безопасна работа в различни ситуации, и да реагира адекватно при оказване на първа долекарска помощ на пострадал по време на авария или ПТП;

- анализира създадената ситуация и да реагира своевременно по начин, който не застрашава живота и здравето на себе си и на околните;

- прилага знанията и уменията за здравословни и безопасни условия на труд, като правилно организира дейността си на работното място;

- оценява опасните ситуации и да избере най-безопасния начин според професионалните си компетенции за решаване на възникнал проблем по време на трудовата дейност.

3.1.2. Комуникативни и езикови знания и умения.

След завършване на обучението по специалността обучаваният трябва да:

- умее да използва техническа терминология;

- умее да формулира въпроси;

- умее да води професионален разговор (диалог);

- умее да създава интерес и мотивация у обучаваните;

- анализира и прави оценка на извършената работа под формата на устен и писмен доклад;

- умее да общува с обучаваните;

- разбира при четене стандартна техническа и нормативна документация на чужд език, като я използва пряко в работата си;

- открива същественото и важните подробности в инструкции, технически упътвания и схеми за монтаж, техническо обслужване и ремонт на моторни превозни средства;

- изяснява основната идея в кратки и ясни инструкции за изпълнение на задачи по време на учебния процес;

- попълва писмено информация, засягаща параметри на извършваните от него дейности, във формуляри, отчети, въпросници;

- формулира бележки, отнасящи се до условията за безопасност, и други препоръки към използващите съответните моторни превозни средства.

3.1.3. Трудово-правни и икономически знания и умения.

След завършване на обучението по специалността обучаваният трябва да:

- познава и прилага правата и задълженията си като участник в трудовия процес съгласно Кодекса на труда;

- познава и прилага договорните отношения между работодател и работник;

- познава структурата и правомощията на лицата във фирмата и на институциите в системата на обучение на водачи на МПС;

- познава и прилага системите за заплащане на труда;

- умее да управлява финансовите и материалните средства на фирмата;

- умее да делегира права и отговорности;

- умее да планира и организира рекламната дейност на фирмата;

- умее да води отчетна документация на фирмата;

- умее да подбира, пестеливо използва и съхранява правилно: енергия, горива и други експлоатационни материали; ръчни и механизирани инструменти; контролно-измервателни уреди;

- спазва изискванията по охрана на труда, техника на безопасност, противопожарна и аварийна безопасност.

3.1.4. Умения за работа в екип.

След завършване на обучението по специалността обучаваният трябва да:

- участва при разпределяне на задачите между членовете на екипа, да им съдейства и търси помощ от тях;

- се отнася с чувство за отговорност при изпълнение на задачата, която му е възложена.

3.2. Подцели за формиране на специфични компетенции за изпълнение на

дейностите от "Профила на професията" при обучението по специфичната за професията задължителна професионална подготовка

3.2.1. Компетенции по процеса на обучение.

След завършване на обучението по специалността обучаваният трябва да умее да:

- организира учебен процес, като използва съответната учебна и учебно-помощна документация;
- дефинира и конкретизира груповите и индивидуалните цели на обучението;
- подбира съдържание на обучението в зависимост от учебните цели и индивидуалните особености на обучаваните;
- различава видовете личности и прилага различни подходи за общуване с тях;
- подбира и прилага подходящите принципи за обучение по теория и практика;
- подбира и прилага подходящите методи и средства за обучение;
- подбира и прилага подходящите организационни форми за обучение;
- подбира и прилага подходящи методи за контрол и оценка;
- подбира и прилага адекватни на личността методи за формиране безопасно поведение като водач на МПС;
- използва съвременни образователни технологии в процеса на обучение.

3.2.2. Компетенции по финанси и управление на дейността.

След завършване на обучението по специалността обучаваният трябва да:

- познава и подготвя необходимата документация за издаване разрешение за упражняване на професията;
- познава структурата и правомощията на лицата в фирмата и на институциите в системата на обучение на водачи на МПС - ДНСП, Направление "Пътна полиция", ДАИ, МОН и др.;
- познава дейностите, свързани с обучението на водачи на МПС, задълженията, произтичащи от нормативните актове, данъчната администрация, контролно-техническите пунктове за проверка на техническата изправност на МПС, застрахователните компании и др.;
- познава и подготвя необходимата документация за явяване на обучаваните на изпит пред изпитната комисия;
- умее да организира групово и индивидуално обучение на водачи на МПС;
- решава законосъобразно постъпили жалби и възражения от обучаваните;
- взема управленски решения по прилагане на нормативната база при организацията на учебния процес;
- умее да възлага задачи;
- оценява качеството на извършената работа в съответствие с нормативните документи;
- познава и използва на практика нормативната документация - закони, правилници, наредби, инструкции, предписания и др.;
- познава, изготвя и използва на практика задължителната учебна документация - учебни дневници, графици на занятията, кормилни книжки и др.;
- познава и използва на практика учебно-техническата документация - сборници, каталози, чертежи, планове, схеми и др.

3.2.3. Компетенции по устройство на МПС.

След завършване на обучението по специалността обучаваният трябва да:

- описва и обяснява видовете двигатели, тяхното устройство, принцип на действие и експлоатация;

- описва и обяснява предназначението на основните агрегати, възли и системи на МПС;
- описва и обяснява разположението на основните агрегати, възли и системи на МПС;
- описва и обяснява общото устройството и конструктивните особености на основните агрегати, възли и системи на МПС;
- описва и обяснява принципа на действие и експлоатацията на основните агрегати, възли и системи на МПС;
- изброява и обяснява съдържанието на задължителните ежедневни прегледи и основни операции, за да се поддържа технически изправно МПС;
- извършва и обяснява задължителните ежедневни прегледи и основни операции, за да се поддържа технически изправно МПС;
- извършва и обяснява елементарни ремонти на МПС;
- познава и обяснява предназначението, функциите, начините за безопасна работа с инструменти и измервателни уреди и спазва правилата за работа с тях;
- изброява и описва тези агрегати на МПС, които представляват опасност за човека и околната среда.

3.2.4. Компетенции по управление на МПС.

След завършване на обучението по специалността обучаваният трябва да умее да:

- описва и изпълнява основните операции за подготовката на учебното МПС за безопасно управление;
- описва и изпълнява основните операции с органите за управление на МПС;
- описва и обяснява специфичните маневри при управление на МПС;
- описва и обяснява основните правила за поведение на водача при управление на МПС;
- прилага усвоените теоретични знания за обучение на водачи на МПС при обучението за различните категории МПС;
- описва и обяснява правилата за безопасно управление на МПС при различни пътни условия;
- демонстрира безопасно управление на МПС в различни реални пътни условия.

3.2.5 Компетенции по методика за обучението на кандидати за придобиване на правоспособност за управление на МПС.

След завършване на обучението по специалността обучаваният трябва да:

- познава и спазва специфичните изисквания за подготовка на МПС за провеждане на учебен процес;
- познава и спазва специфичните изисквания за подготовка на учебния кабинет;
- познава и спазва специфичните изисквания за подготовка на учебната площадка (полигон) за провеждане на учебен процес;
- познава и спазва специфичната технологична последователност за изпълнение на обучаващите функции;
- синтезира усвоените знания и умения за правилно организиране на работното си място;
- анализира условията за работа и съобразно с тях да извършва съответните обучаващи и трудови дейности.

3.2.6. Компетенции по БДП.

След завършване на обучението по специалността обучаваният трябва да:

- познава, описва и обяснява видовете превозни средства и различните участници в движението;

- познава, описва и обяснява специфичните особености на различните пътища;
- познава, описва и обяснява правилата за движение по пътищата;
- описва и обяснява средствата за регулиране на движението по пътищата;
- познава, описва, обяснява и прилага на практика нормите и средствата, използвани за регулиране на движението;
- познава, описва и обяснява факторите, които оказват влияние върху поведението на водачите;
- познава, описва и обяснява задълженията и отговорностите на водачите на МПС;
- познава Закона за движение по пътищата.

3.2.7. Компетенции по ПТП.

След завършване на обучението по специалността обучаваният трябва да:

- познава, описва, обяснява и прилага на практика правилата и нормите на поведение при ПТП;
- познава, описва и обяснява реда за документиране на ПТП.

4. Съдържание на обучението

Съдържанието на обучението по общозадължителната и специализираната професионална подготовка, определени с ДООИ за професията "Инструктор за обучение на водачи на МПС", се реализира чрез учебен план и учебни програми, които се разработват от съответната обучаваща институция.

Учебният план определя характера и насочеността на обучаващата институция (професионално училище, професионална гимназия, колеж, център за професионално обучение и др.). Той се изгражда върху основата на учебна предметна или модулна система.

Учебният план съдържа броя и наименованието на изучаваните предмети (модули), техния хорариум и последователност на изучаването им и начина на оценяване.

Учебната програма определя целите и задачите на обучението по съответния учебен предмет или модул от учебния план, представя тематично учебното съдържание, дава най-общи методически указания за организацията и провеждането на обучението.

Съдържанието на обучението по професия "Инструктор за обучение на водачи на МПС" - четвърта степен на професионална квалификация, е представено в табл. 4.

Таблица 4

Съдържание на обучението

№	Професионални компетенции	Тематични области
1	2	3

Обща задължителна професионална подготовка -
единна за всички професионални направления

1.	Да познава и използва личните предпазни средства; да знае и прилага основните правила за безопасна работа на работното място, да не замърсява	Здравословни и безопасни условия на труд Пожарна и аварийна безопасност Опазване на околна-
----	---	---

с работата си околната среда.	та среда Техника на безопасност и охрана на труда
2. Да използва техническа терминология; да задава въпроси; да умее да води професионален разговор (диалог); да формулира проблеми; да умее да създава интерес и мотивация у обучаваните; да умее да общува с обучаваните; да разбира при четене стандартна техническа и нормативна документация на чужд език, като я използва пряко в работата си; да изяснява основната идея в кратки и ясни инструкции за изпълнение на задачи по време на учебния процес; да общува с разбираеми изрази.	Правопис и правоговор Възрастова и детска психология Психология на водача Чужди езици
3. Да познава правата и задълженията си като участник в трудовия процес съгласно Кодекса на труда; да разбира договорните отношения между работодател и работник; да познава структурата и правомощията на лицата във фирмата и на институциите в системата на обучение на водачи на МПС; да познава и прилага системите за заплащане на труда; да умее да управлява финансови и материални средства; да умее да води отчетна документация.	Трудово право Социално осигуряване Финанси на малката фирма Счетоводство на малката фирма Мениджмънт на малката фирма Законови и подзаконовни нормативни актове Организация и управление на дейността Кодекс на труда Административно-наказателна отговорност
4. Да участва при разпределяне на задачите между членовете на екипа, да им съдейства и търси помощ от тях; да се отнася с чувство за отговорност при изпълнение на задачата, която му е възложена.	Психология на личността
Специфични компетенции, формирани при обучението по специфичната за професията задължителна професионална подготовка	
5. Да организира учебен процес, като използва съответната	Дидактика Педагогическа

<p>учебна и учебно-помощна документация; да подбира съдържание на обучението в зависимост от учебните цели и индивидуалните особености на обучаваните; да подбира и прилага подходящите принципи за обучение по теория и практика; да подбира и прилага подходящите методи и средства за обучение; да подбира и прилага подходящи методи за контрол и оценка; да подбира и прилага адекватни на личността методи за формиране безопасно поведение като водач на МПС; да използва съвременни образователни технологии в процеса на обучение.</p>	<p>психология Методика на обучение Образователни технологии Доцимология</p>
<p>6. Да познава структурата и правомощията на лицата във фирмата и на институциите в системата на обучение на водачи на МПС - ДНСП, Направление "Пътна полиция", ДАИ, МОН и др.; да познава дейностите, свързани с обучението на водача на МПС, задълженията, произтичащи от нормативната уредба; да управлява материални и финансови ресурси; да делегира права и отговорности; да планира и организира рекламна дейност; да взема управленски решения по прилагане на нормативната база при организацията на учебния процес; да оценява качеството на извършената работа в съответствие с нормативните документи; да познава и използва на практика учебно-техническата документация - сборници, каталози, чертежи, планове, схеми и др.; да спазва изискванията по охрана на труда, техника на безопасност, противопожарна и аварийна безопасност.</p>	<p>Фирмена организация Техническа документация Законови и подзаконовни нормативни актове Чертане и техническа документация Кодекс на труда Държавна администрация Финанси</p>
<p>7. Да описва и обяснява пред-</p>	<p>Двигатели с вътреш-</p>

<p>назначението, разположението, устройството и принципа на действие на основните агрегати, възли и системи на МПС; да описва и обяснява видовете двигатели, тяхното устройство, принцип на действие и експлоатация; да изброява, извършва и обяснява задължителните ежедневни прегледи и основни операции, за да се поддържа технически изправно МПС; да извършва елементарни ремонти на МПС.</p>	<p>но горене Теория и конструкция на МПС Експлоатация на МПС Техническо обслужване</p>
<p>8. Да описва и изпълнява основните технологични операции за безопасно управление на МПС; да разпознава и обяснява най-често срещаните повреди в моторните превозни средства, причините за тях, влиянието, което оказват върху безопасността на движението, средствата за разкриването и ремонта им; да прилага усвоените теоретични знания за обучение на водачи на МПС при обучението за различните категории МПС.</p>	<p>Управление на МПС Механика Динамика Кинематика</p>
<p>9. Да познава и спазва специфичните изисквания за подготовка на МПС за провеждане на учебен процес; да познава и спазва специфичната технологична последователност за изпълнение на обучаващите функции; да синтезира усвоените знания и умения за правилно организиране на работното си място.</p>	<p>Частна методика на обучението на водачи на МПС Образователни технологии</p>
<p>10. Да познава, описва и обяснява видовете превозни средства и различните участници в движението по пътищата; да познава, описва, обяснява и прилага на практика нормите и средствата, използвани за регулиране на движението; да познава, описва и обяснява правилата за движение по пътищата; да познава, описва и</p>	<p>Закон за движението по пътищата Подзаконов нормативни актове на ЗДвП Методика Образователни технологии Дидактически средства</p>

обяснява факторите, които оказват влияние върху поведението на водачите; да познава, описва и обяснява задълженията и отговорностите на водачите на МПС.

11. Да познава, описва, обяснява и прилага на практика правилата и нормите на поведение при ПТП; да познава, описва и обяснява реда за документирание на ПТП.	ЗДвП Административно-наказателна отговорност Закон за застраховане
---	--

5. Система за оценяване и сертифициране

Знанията, уменията и професионално-личностните качества на обучаваните се оценяват в институциите на системата за професионално образование и обучение в съответствие с изискванията на Наредба № 3 от 2003 г. за системата за оценяване (ДВ, бр. 37 от 2003 г.). При оценяването се определя степента на постигане на поставените цели и подцели на обучението.

Оценяването се извършва на две нива - междинно и изходно.

Входното образователно равнище и професионално-личностните качества се оценяват според степента на постигане и се удостоверява с диплома за средно образование.

Правоспособността за управление на МПС се удостоверява със свидетелство за управление на МПС.

Системата за оценяване е точкова, а оценките от проверките се преизчисляват по шестобалната система.

5.1. Оценяване на междинно ниво

5.1.1. По теория се използва точкова система за оценяване. Оценката по шестобалната система се определя с помощта на табл. 5.

слаб 2 - не е осмислил основни понятия, не умее да ги дефинира и не познава основни факти, процеси, явления и зависимости;

среден 3 - обучаваният е овладял терминологията, умее да представи усвоените знания;

добър 4 - обучаваният разбира и обяснява факти и методи;

мн. добър 5 - обучаваният умее да прилага усвоените знания в познати ситуации;

отличен 6 - обучаваният прилага усвоените знания в нови ситуации, прави оценки, сравнява, създава критерии за оценяване.

Таблица 5

Бална оценка	2	3	4	5	6
Точкова оценка %	0 - 50 %	51 - 65 %	66 - 82 %	83 - 92 %	93 - 100 %

5.1.2. По практика се използва точкова система за оценяване. Оценката по шестобалната система се определя с табл. 6.

Обучаващите трябва да формулират качествените и количествени критерии за поставяне на оценки "НЕ" или "ДА":

"Не" - обучаваният има пропуски при извършването на необходими

дейности, свързани с поддръжката, подготовката и управлението на учебното МПС;
 "Да" - обучаваният извършва всички необходими дейности, свързани с поддръжката, подготовката и управлението на учебното МПС.

Таблица 6

Бална скала	НЕ	ДА
Точкова скала %	0 - 95 %	96 - 100 %

5.1.3. Инструменти за оценяване - тест, практическо задание, устно изпитване, практически задачи и др. Тези инструменти трябва да се апробират и да отговарят на ДОИ за система на оценяване и ДОИ за придобиване на професионална квалификация по професията "Инструктор за обучение на водачи на МПС".

5.2. Оценяване на изхода от обучението

Изпитите за придобиване на степен на професионална квалификация са два - по теория и по практика на професията, и се провеждат в съответствие с изискванията на чл. 34 - 37 ЗПОО и Наредба № 3 от 2003 г. за системата за оценяване - глава 4, раздели I и II.

Организацията и съдържанието на изпитите за придобиване на степен на професионална квалификация са съгласно чл. 34 ЗПОО.

Изпитите по теория и по практика на професията се провеждат по национални изпитни програми (чл. 36, ал. 1 ЗПОО).

Изискванията към комисиите за провеждане на изпитите за придобиване на степен на професионална квалификация са определени в чл. 35 ЗПОО. В състава на комисиите за провеждане на изпитите с равни квоти се включват представители на обучаващата институция, на работодателите, както и на работниците и служителите от отрасъла. Представителите на обучаващата институция са учители или други лица, извършващи професионална подготовка. Представителите на работодателите са с квалификация от съответната професионална област, а на работниците и служителите - с квалификация и трудов стаж не по-малък от 4 години по съответната професия.

5.2.1 Изпит по теория

Критериите за оценяване са формулирани като обобщение на подцелите от "Цели на обучението". Показателите за оценяване отразяват степента на постигане на подцелите. Критериите и показателите за оценяване и тежестта им в общата оценка са представени в табл. 7.

Таблица 7

№	Критерии	Показатели	Тежест (%)
1.	Усвоени знания за различни дейности като преподавател	- знания за планиране и организиране на учебен процес и ползване на учебна документация; - знания за подбор на подходящи методи, средства, учебни материали и инструментариум при обучението на водачи на МПС и за подготовка на учебния кабинет за работа;	80

- знания за организацията и провеждането на обучението по теория;
- знания за организиране на самостоятелната работа на курсистите по теория;
- знания за организиране на управлението и контрола на познавателната дейност на курсистите;
- знания за оценяване на постиженията и подготовката на обучаваните;
- знания за организацията и провеждането на обучението по практика;
- знания за подготовката на учебното МПС за работа;
- умение да описва устройството на основните възли на учебното МПС;
- умения да обяснява управлението на МПС от съответната категория от мястото на инструктора.

2. Усвоени знания за здравословно и безопасно упражняване на професията и опазване на околната среда	<ul style="list-style-type: none"> - знания за личните предпазни средства; - знания за основните правила за безопасна работа при експлоатацията на МПС; - знания за опазване на околната среда; - знания за предпазване на своя живот и здраве и на околните; - знание за безопасна работа на работното място; - разпознаване на опасни ситуации в процеса на работа и своевременно реагиране; - описание на начините за оказване на долекарска помощ при ПТП; - знание за икономично и екологично използване на експлоатационни материали. 	10
3. Усвоени трудовоправни и икономически знания	<ul style="list-style-type: none"> - умее да формулира проблеми, да задава въпроси, да прави отчет за извършената работа; - знание за спазване на об- 	10

щите норми на трудовото законодателство;
 - знание за правата и задълженията си като участник в трудовия процес съгласно нормативните актове;
 - знания за системите за заплащане на труда.

Общо: 100

Превръщането на оценката от точковата система в бална се извършва по формулата:

Бална оценка = 0,06 x броя точки

5.2.2. Изпит по практика.

Критериите и показателите за оценяване и тежестта им в общата оценка са представени в табл. 8.

Таблица 8

№	Критерии	Показатели	Тежест (%)
1.	Умения за безопасно упражняване на професията	- избира и ползва правилно лични предпазни средства; - използва по безопасен начин предметите и средствата на труда; - разпознава възможните опасни ситуации в пътното движение; - опазва околната среда.	20
2.	Умения за подготовка на МПС за обучение	- проверка на органите и системите, свързани с безопасността на движението; - регулиране на седалката за правилно седящо положение; - регулиране на огледалата за виждане назад.	10
3.	Умения за обучение по управление на МПС	- владеене управлението на МПС от мястото на инструктора; - спазване изискванията на ЗДВП и подзаконовите нормативни актове; - анализиране действията на обучавания; обучение по приложение на правилата за движение.	60
4.	Умения за поддръжка на технически изправно	- проверка на техническата изправност на възлите и уредбите на МПС; - отстраняване на симулира-	10

Превръщането на оценката от точковата система в бална се извършва по формулата:

Бална оценка = 0,06 x броя точки

5.3. Удостоверяване на професионалното обучение

Документите, с които се удостоверява придобитата степен на професионална квалификация, са регламентирани в чл. 38 ЗПОО.

Съдържанието на документите се определя съгласно ДОИ за документите за системата на народната просвета и ДОИ за придобиване на квалификация по професии.

6. Изисквания към материална база

Обучението по теория се осъществява в учебни кабинети, а по практика - в учебни работилници или базови обекти (предприятия), при предварително сключени договори.

6.1. Учебен кабинет

В учебен кабинет се провежда обучението по теория на професията.

6.1.1. Основно оборудване - работно място на всеки обучаван (работна маса и стол), работно място на обучаващия (работна маса и стол), учебна дъска, шкафове, гладка свободна стена за окачване на табла, платно за прожектиране, дъска за писане, шрайбпроектор, аспектомат, видеомагнетофон, персонален компютър и други средства за обучение и дидактическа техника.

6.1.2. Учебни помагала: демонстрационни табла, схеми, диапозитиви, слайдове, макети и модели; реални образци; онагледяващи табла; учебни видеофилми; програмни продукти; каталози, инструкции, справочници, технически паспорти и др., съобразени с преподаваното учебно съдържание; закони и нормативни актове.

Учебният кабинет трябва да е осигурен със схема за евакуация.

6.2. Учебна работилница

Помещението, използвано за учебна работилница за провеждане на практическото обучение, трябва да има необходимото обзавеждане, учебно-технически средства и материали.

6.2.1. Основно оборудване: учебна дъска с площ не по-малка от 0,7 м²; шкаф за инструменти; работно място за преподавателя; работно място за всеки обучаван; технически средства; комплекти инструменти за монтаж и демонтаж, шлосерски инструменти, контролно-измерителни уреди и апаратура; машини, апарати и съоръжения.

6.2.2. Учебни помагала: демонстрационни табла, схеми, диапозитиви, слайдове, макети и модели, табла; комплект техническа документация за МПС.

В учебната работилница трябва да бъдат осигурени: лични предпазни средства, средства за осигуряване на противопожарна и аварийна безопасност, схема за евакуация.

6.3. Учебна площадка (учебен полигон)

Учебната площадка (учебен полигон) за провеждане на практическото обучение по управление на моторни превозни средства е с форма и размери, които позволяват постигане на целите, дефинирани с настоящото ДОИ, и е оборудвана с жалони за обозначаване на отделните елементи от съответните упражнения.

Достъпът на външни лица и МПС до учебната площадка (учебен полигон) е ограничен.

6.4. МПС, използвани в обучението, трябва да отговарят на изискванията към превозните средства за изпит, определени в наредбата по чл. 152, ал. 1, т. 4

ЗДв.П за изискванията, условията и реда за придобиване на правоспособност за управление на МПС (ДВ, бр.69 от 1999 г.).

6.5. Материалната база трябва да бъде в съответствие с изискванията на действащите нормативни актове на Министерството на образованието и науката, Министерството на труда и социалната политика, Министерството на вътрешните работи, Министерството на здравеопазването, отрасловите министерства и съответните български стандарти.

7. Изисквания към обучаващите

Обучението по задължителната професионална подготовка по професията се осъществява от лица, на които завършеното образование, придобитата специалност, присъдената квалификация и правоспособност отговарят на съответната нормативна уредба.

Допълнителни изисквания към преподавателите/учителите, които формират компетенции по:

- процеса на обучение - лице, придобило висше образование образователно-квалификационните степени "бакалавър" или "магистър" със специалност, съответстваща на професионалното направление, и притежаващо педагогическа правоспособност;

- по финанси и управление на дейността - лице с висше образование на образователно-квалификационните степени "бакалавър" или "магистър" със специалност, съответстваща на професионалното направление, и притежаващо педагогическа правоспособност;

- устройство на МПС - лице, придобило висше образование или висше образование на образователно-квалификационните степени "бакалавър" или "магистър" със специалност, съответстваща на професионалното направление, и притежаващо педагогическа правоспособност;

- управление на МПС - лице, придобило висше образование на образователно-квалификационна степен "бакалавър" или "магистър" или полувисше образование на образователно-квалификационна степен "специалист", с право да преподава управление на МПС от съответната категория и притежаващо педагогическа правоспособност;

- безопасност на движението по пътищата и пътно-транспортни произшествия - лице, придобило висше образование на образователно-квалификационните степени "бакалавър" или "магистър", което по време на обучението си по съответната специалност е изучавало една от учебните дисциплини: "Безопасност на движението", "Организация на движението по пътищата", "Безопасност на движението по пътищата", с придобита педагогическа правоспособност.

8. Процедури за преглед и актуализиране на държавно образователно изискване

- апробиране на ДООИ в обучаващите институции по професията;
- текущ мониторинг на дейностите, свързани с внедряване на ДООИ;
- ежегоден анализ на резултатите и промени при доказана необходимост;
- при промяна на нормативната база.